

реального зменшення промислового виробництва на 5,9% відносно прогнозованого значення.

Кінцеве споживання енергетичних ресурсів в Україні у 2013 році становило 69557 тис. т н.е., або 97,90% від прогнозованого, в тому числі: вугілля та торфу – 100,75%; нафтопродуктів – 101,83%; природного газу – 96,66%; біопалива та відходів – 100,45%; електроенергії – 100,13%; теплоенергії – 92,73% від прогнозованого.

Список використаних джерел

1. Про звітний та прогнозний енергетичні баланси / Розпорядження КМУ від 11.03.2011 №203. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/203-2011-%D1%80>

2. Про схвалення Концепції формування енергетичного балансу / Розпорядження КМУ від 28.11.2007 №1058. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1058-2007-%D1%80>.

3. Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції формування енергетичного балансу / Розпорядження КМУ від 30.10.2008 №1376. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1376-2008-%D1%80>.

4. Некрасов А.С., Синяк Ю.В., Ямпольский В.А. Построение и анализ энергетического баланса (вопросы методологии и методики). – М.: Наука, 1974. – 179 с.

5. Мелентьев Л.А. Оптимизация развития и управления больших систем энергетики: Учеб. пособие. – М.: Высш. шк., 1982. – 319 с.

6. Піришвілі Б.З., Чіркін Б.П., Чукаєва І.К. Перспективний паливно-енергетичний баланс – основа формування енергетичної стратегії України до 2030 року. – К.: Наукова думка, 2002. – 239 с.

7. Лір В.Е. Енергетичний баланс як основа економічного аналізу та прогнозу енергозабезпечення держави // Економіка і прогнозування. – 2000. – №1. – С. 91–102.

8. Енергетичний баланс України за (2000–2013) рік / Статистичний бюлетень Державної служби статистики України: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

УДК 339.9:005.336.4:004.738.5

О.Ю. КАРДАКОВ,
здобувач, Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана,
голова наглядової ради компанії «Октава Капітал»

Інтелектуалізація глобального економічного середовища: причини і наслідки

У статті проаналізовано основні тенденції в галузі інтелектуалізації економіки. Визначено індикатори розвитку знань, які є основними показниками розвитку інтелектуального потенціалу. Проведено оцінку основних наслідків, які веде за собою процес глобальної інтелектуалізації економіки. Проаналізовані методи оцінки ідентифікації інтелектуального потенціалу.

Ключові слова: інтелектуалізація світової економіки, індикатори розвитку, інтернет–технології, інтелектуальні технології.

А.Ю. КАРДАКОВ,
соискатель, Киевский национальный экономический университет им. Вадима Гетьмана,
председатель наблюдательного совета компании «Октава Капитал»

Интеллектуализация глобальной экономической среды: причины и последствия

В статье проанализированы основные тенденции в области интеллектуализации экономики. Определены индикаторы развития знаний, являющиеся основными показателями развития интеллектуального потенциала. Проведена оценка основных последствий, которые влечет за собой процесс глобальной интеллектуализации экономики. Проанализированы методы оценки и идентификации интеллектуального потенциала.

Ключевые слова: интеллектуализация мировой экономики, индикаторы развития, интернет–технологии, интеллектуальные технологии.

О. KARDAKOV,
applicant, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Chairman of the Supervisory Board of «Octava Capital»

The cause and effect of global economic environment intellectualization

This article deals with the analysis of tendencies in the sphere of intellectual economy. The main indicators of knowledge development were determined. The evaluation of the major consequences that entails a process of intellectualization global economy was made.

Keywords: intellectualization of world economy, indicators of development, internet, intellectual technologies.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку світової економіки в цілому зумовлений трансформацією всієї економічної системи в контексті її інтелектуалізації. В сучасних умовах роль інтелектуальних ресурсів надзвичайно зросла. Необхідно оцінити перспективи та наслідки, які тягне за собою процес інтелектуалізації. Варто визначити та проаналізувати

зுவати найновіші тенденції в галузі інтелектуалізації економіки, необхідно осмислити даний процес та узагальнити різні погляди.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Інтелектуалізація – це складний багатосторонній та багатофакторний процес, вивченням його аспектів займаються багато вчених

як вітчизняних, так і зарубіжних, таких як Б. Артур, А.В. Бузгалін, К.К. Вальтух, Е. Веліхов, П. Дзевід, Г. Дейлі, П. Друкер, А.І. Колганов, Ю.М. Осипов, Н.М. Римашевська та ін.

Метою статті є узагальнення методів оцінки інтелектуалізації економіки та визначення наслідків інтелектуалізації економіки для світового господарства.

Виклад основного матеріалу. Одними з найсуттєвіших і водночас ємними за змістом показників розвитку інтелектуального потенціалу останнім часом стали вважати індикатори розвитку економіки знань, які розраховуються групою Світового банку починаючи з 2004 року. Ці розрахункові моделі відносяться до розряду синтетичних, адже вони включають 70 різних показників, що охоплюють три основні блоки: рівень економічного розвитку, індекс розвитку людського потенціалу, а також цілий ряд знанневих характеристик. Утім зведеними індикаторами вважаються – Індекс знань (The Knowledge Index, KI), а також Індекс економіки знань (The Knowledge Economy Index, KEI). Важливою перевагою KI є те, що він складається з трьох основних блокових субіндексів, що охоплюють освітньо-науковий комплекс (рівень освіти, доступність середньої освіти); інновації (роялті та ліцензійні платежі, патенти, наукові статті); інформаційно-комунікативні технології (телефони, комп'ютери, користувачі Інтернету). Індекс економіки знань (KEI) є більш об'ємним, адже вміщує в собі на додаток до вище названих субіндексів ще й блок «економічні стимули та інституційна система», що включає широкий спектр показників, зокрема тарифні і нетарифні бар'єри, кількість регуляторних заходів, дотримання законів. На думку російської дослідниці Л. Батракової, індекс економіки знань «...оцінює не стільки потенціал країни, а те, наскільки її господарське середовище тією чи іншою мірою сприяє тому, щоб знання ефективно використовувались в економічному розвитку» [1, с. 108]. Слід також визнати, що сучасні тенденції позитивної динаміки індексу економіки знань стали характерними передусім для держав Східної та Південно-Східної Азії. Натомість для країн-лідерів визначальною стала як раз зворотна тенденція показника KEI, який упродовж 2000–2012 років прогресивно знижувався. Невелике виключення становили Великобританія і Німеччина (див. табл.).

У процесі виявлення секторальних змін у структурі відтворення широкого розповсюдження набули й інші системи

спостережень, натомість частина субіндексів, що складають основний показник, нерідко використовується дослідниками як самостійний інструмент компаративного країнового аналізу. До числа таких розрахунків можна віднести:

– глобальний інноваційний індекс, в якому чільне місце посідає аналіз людських інноваційних факторів та їх впливу на глобальне бізнес середовище. Отримані дані мало чим відрізняються від тих, що представлені в інших таблоїдах. Прикладом, станом на кінець 2014 року перші п'ять місць посіли (відповідно) Швейцарія, Великобританія, Швеція, Фінляндія, Нідерланди (Україна з її індексом 36,26 знаходиться на 63-му місці) [3];

– індекс відкритості промисловості за відношенням до світового ринку;

– індекс Херфіндала, що розраховується на базі показників експорту та імпорту. Він дає загальне уявлення про характер диверсифікації, а відтак і глобалізації інших тенденцій у зовнішній торгівлі країни. Натомість більш глибокий аналіз щодо індексу дозволяє визначити не лише особливості географічної стратифікації торгівлі, а й з'ясувати характер технологічного експорту;

– доволі широкий сучасний математичний апарат дозволяє визначити і характер інтелектуалізації праці на окремих підприємствах, тобто виявити характерні його риси на макрорівні. До найбільш значущих з них вітчизняний дослідник А. Кузьмін [4] відносить критерій інтелектуальності організації KI:

$$KI = \frac{VC}{R}, \quad (1)$$

де VC – створена вартість; R – витрачені ресурси.

Також, використовуючи мультиплікатор Тобіна (Q), автором пропонується оцінювання інтелектуалізації підприємства, яке набуває такого вигляду:

$$Q = \frac{HC + SC}{TA}, \quad (2)$$

де HC – людський капітал, SC – структурний капітал, TA – повні активи.

Разом із тим чимало дослідників вважає, сучасна система економічних спостережень має містити у своїй основі значну частину інформаційно-комунікативного інструментарію, який найкраще характеризує ступінь розвитку інфор-

Динаміка змін Індексу економіки знань (KEI), 2000–2012 роки у країнах-лідерах, за методикою Світового банку

Країна	Роки		Динаміка (+) (-)	Країна	Роки		Динаміка (+) (-)
	2012	2000			2012	2000	
Швеція	9,38	9,73	–	Бельгія	8,68	8,98	–
Фінляндія	9,22	9,12	+	Південна Корея	8,65	8,98	–
Нідерланди	9,22	9,36	–	Швейцарія	8,65	9,14	–
Тайвань	9,10	8,99	+	Великобританія	8,61	8,83	–
Данія	9,00	9,38	–	Ісландія	8,54	8,41	+
Норвегія	8,99	9,30	–	Японія	8,53	8,87	–
Австралія	8,98	9,27	–	Австрія	8,39	8,65	–
Нова Зеландія	8,93	9,20	–	Франція	8,36	8,55	–
США	8,89	9,35	–	Естонія	8,26	8,00	+
Німеччина	8,83	8,78	+	Іспанія	8,26	8,35	–
Ірландія	8,73	8,82	–	Гонконг	8,17	7,84	+
Канада	8,72	9,21	–	Ізраїль	8,07	8,79	–

Джерело: [2].

МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

маційного суспільства. Так, відомий французький науковець М. Кастельс доволі детально описує цифрову нерівність, що панує у світі, активно використовуючи при цьому дані щодо ресурсів Інтернету, ступінь розповсюдженості доменів «.com», «.org», «.net», доступність до широкополосного Інтернету, кількість користувачів мобільними телефонами та персональними комп'ютерами [5, с. 210–218].

З огляду на це надзвичайно важливими є ті порівняння, що робить Бюро розвитку телекомунікацій (BDT). Зокрема, представлена ним у 2014 році доповідь «Оцінювання інформаційного суспільства» [6] містить не лише складні синтетичні індикатори ICT – індекс інформаційних і комунікативних технологій, IDI – індекс розвитку інформаційних і комунікативних технологій, а й близько сотні інших категорій, які визначають інформаційний успіх тієї чи іншої країни. Доволі показовим може вважатися географічне порівняння глобального розвитку Інтернету по мегарегіонах (рис. 1).

Як випливає з рис. 1, пропускна спроможність Інтернету в мегаполісах світу зростала з кожним роком. Причому найбільш відчутним динамізм став у 2010–2013 роках і ознаменував собою початок другої стадії інформаційної революції з її найбільшими ресурсами, що сконцентровані в Європі та Америці, проте прогрес є очевидним і в африканських та арабських країнах (США сюди на входили з огляду на значну відмінність в порівнянні даних). Важливим є також те, що попри всі зусилля інформаційний розрив між країнами світу лише зростає.

Розвиток інтернет–технологій значною мірою визначає характер комунікацій у світі, перенесення спілкування у віртуальну сферу та зумовлену цим віртуалізацію життя. Не стали виключенням і численні компанії, які мають значний інформаційний ресурс, який продукується різними мовами світу і є лідерами сучасних кібермереж. Яскравим прикладом може вважатися Google, яка найбільше за всіх інформаційних ТНК нарощувала протягом останніх десяти років

свою потужність та стандартизувала роботу з клієнтами (користувачами) (рис. 2).

З рис. 2 наочно видно, що швидкий розвиток інтернет–технологій не випадково вивів компанію Google у число лідерів у цьому секторі глобальної економіки. Якщо протягом 2007–2009 років спостерігалось повільне, але поступове зростання числа клієнтів Google (за три роки в 1,3 раза), то період 2009–2011 років став рекордним для цієї ТНК, клієнтська база якої зросла вдвічі). Загальне ж зростання за весь період оцінювалося в 3,2 раза. Активно розвиваються також численні соціальні мережі з явним лідером – Facebook. Якщо у 2009 році його клієнтів нараховувалося лише 300 млн., то у 2013 році їх було вже 1,25 млрд. [6, р. 16], тобто зростання за період, що аналізується, становило 4,2 раза.

Наведене вище дозволяє чітко алгоритмізувати процес створення валідної дослідницької бази щодо оцінювання наслідків інтелектуалізації глобального економічного середовища (рис. 3).

Як видно з рис. 3, початковими (стартовими) аналітичними моделями може бути діюча система економічних та соціальних показників та система оцінювання інформаційних обсягів, що відображає якісну та кількісну характеристику інтелектуальних потоків. Це, своєю чергою, дозволяє селектувати інформаційну базу та визначати вагу пропонованого нового індикатора. На іншому (лівому) боці має місце процес уточнення валідності (достовірності) існуючих зараз, а також нових показників з метою створення таких синтетичних індикаторів, які б повною мірою висвітлювали відповідні процеси і водночас, кожний з субіндексів мав би самостійне значення. Якщо на цьому рівні має місце співробітництво між фахівцями та узгодження параметральних характеристик, можна розраховувати на те, що цей процес успішно пройде різнорівневу апробацію, а також матиме необхідне узагальнення, а й у разі потреби ще й корекцію. Наслідком реаліза-

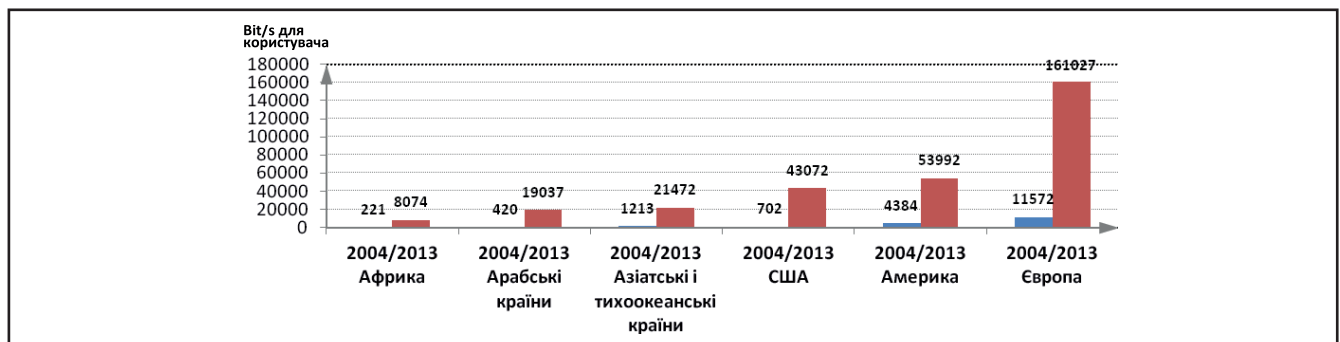

Рисунок 1. Пропускна спроможність Інтернету (bits/s) для користувачів по регіонах світу (2004 та 2013 роки)

Складено автором за даними *Measuring the information Society Report, 2014*.

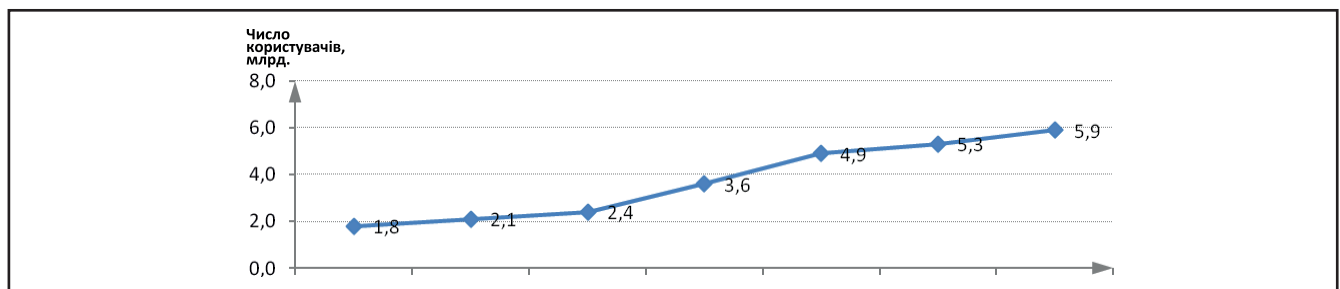

Рисунок 2. Щорічне зростання користувачів Google (за кількістю запитів один день) [6]

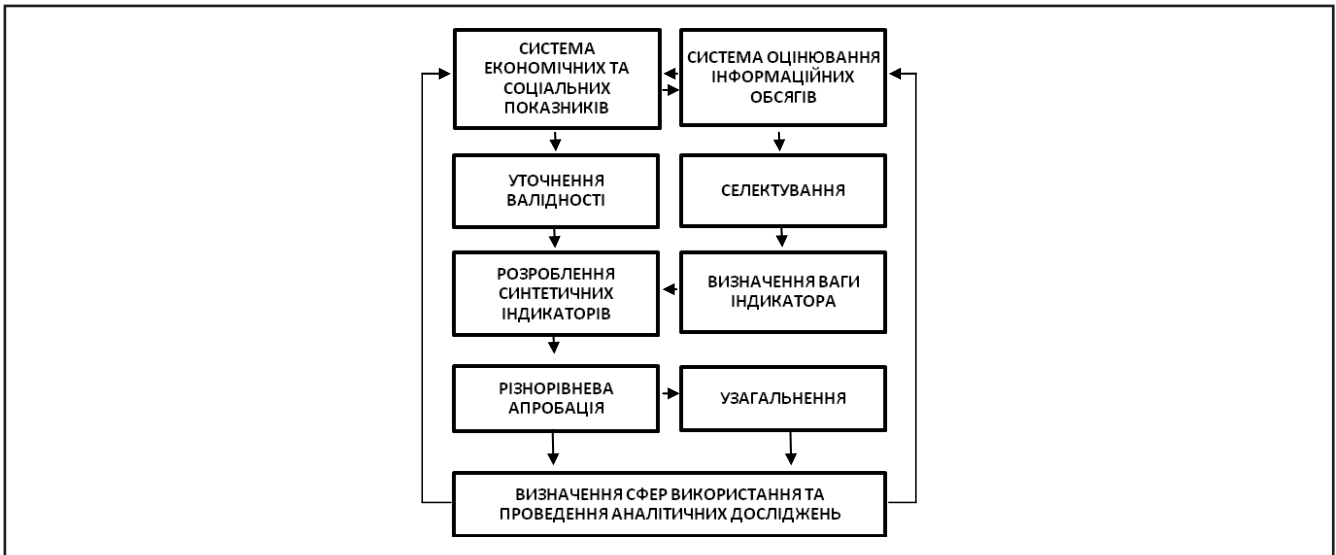

Рисунок 3. Алгоритми оцінювання рівня інтелектуалізації глобального суспільства

Складено автором.

ції подібного роду етапів має бути створення таких індексів, які певною мірою відповідають критеріям об'єктивності, ілюстрованості та інформативності.

Висновки

Інтелектуалізація глобального економічного середовища є об'єктивним процесом активної генерації нових знань, їх нагромадження, селектування, узагальнення та адаптування для потреб споживача, основою чого є світовий трансфер технологій з метою отримання комерційних ефектів упродовж усього ланцюжка взаємодії мережного суспільства. Інтелектуалізація глобального простору є частиною креативної економіки і не зводиться лише до технічної модернізації виробничих процесів, адже потребує локальної концентрації талановитих людей в сфері мистецтва, науки, культури та інших секторів, котрі забезпечують перетворення творчих ідей та розроблених на цій основі проектів в конкретні комерційні результати.

Зростаюча потреба суспільства у розробленні нової інформаційно-аналітичної моделі інтелектуалізації світової економіки може бути задоволена лише через міждисциплінарну алгоритмізацію міжнародного співробітництва. В її створенні вхідними індикаторами є, з одного боку, система економічних та соціальних показників, з іншого – система оцінювання інформаційних обсягів, що продукуються та розповсю-

джуються. Їхнє взаємне селектування, уточнення валідності, визначення ваги кожного індикатора (субіндикатора) сприятиме створенню нового типу синтетичних високоінтегрованих аналітичних систем, які після різномірної апробації та узагальнення, а також наступного параметрального визначення сфер використання, зможуть забезпечувати автоматизоване проведення аналітичних досліджень в селективних сферах інтелектуальних технологій.

Список використаних джерел

1. Батракова Л. Показатели развития экономики знаний // Ярославский педагогический вестник. – 2012. – №2. – Том 1 (Гуманитарные науки). – С. 107–111.
2. Knowledge Economy Index (World Bank), 2012 [Електрон. ресурс] Режим доступу <http://knoema.ru/WBKE/2013/knowledge-economy-index-world-bank>
3. The Global Innovation Index, 2014. The Human Factor in innovation [Електрон. ресурс] Режим доступу www.Glohalinnovationindex.org
4. Кузьмин А.И. Интеллектуализация: инструмент развития экономики [Електрон. ресурс] Режим доступу <http://www.rusnanka.com/15-NPN-2009/Economics>
5. Кастельс М. Интернет Галактика. Міркування щодо інтернету, бізнесу і суспільства. – К.: Ваклер, 2007. – 290 с.
6. Measuring the Information Society. Report 2014. – Geneva: International Telecommunication Union, 2015. – 758 p.

УДК 005.21–047.44:005.591.61:336.71(5–11)(5–13)

А.В. ШЛАПАК,
здобувач кафедри міжнародного обліку і аудиту, Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана

Стратегічний аналіз процесів диверсифікації банківської системи країн Південно-Східної Азії

У статті проаналізовані тенденції розвитку банківських операцій, пов'язаних з функціонуванням міжнародного банківського капіталу країн Південно-Східної Азії. Досліджені процеси диверсифікації банківської діяльності країн Південно-Східної Азії. В процесі ґрунтовного аналізу сучасних процесів диверсифікації банківської системи країн Південно-Східної Азії виокремлено три групи проблем, які суттєво гальмують її розвиток.

Ключові слова: синдикуване кредитування, банківська система, єврокредитний сегмент, фінансовий ринок.